

Alain Robbe Grillet: Videc, 1955

- novi roman
- začetki 1946 - Nathalie Sarraute izda roman Portret neznanca; Sartre ga označi za antiroman (= roman zanikujejo, bralca razočarajo), razmah gibanja pa v 50.
- Marguerite Duras, Claude Simon, NS, ARG
- fr. naslov Voyeur (človek, ki skrit opazuje erotično seksualno dogajanje; videc ne ustreza)
- voyeur
 - ➔ Mathias
 - ➔ Julien Marek (pekovski pomočnik)
 - ➔ človek nasploh
- trgovski potnik Mathias prodaja ročne ure; odloči se, da bo šel na rojstni otok, upa, da bo v enem dnevu sklenil kar največ kupčij; točno si preračuna, koliko časa ima do odhoda parnika, koliko minut za postanek v posamezni hiši, za predstavitev ure ... odpravi se, ker potrebuje denar, upa, da bo v rojstnem kraju prodal veliko ur; na začetku se zdi, da je to vsakdanje in banalno dejanje osrednje v romanu, saj se Mathias veliko ukvarja s preračunavanjem, ponavlja se tudi opis njegovega kovčka z urami, kako ga spretno odpre, položi na stran črno beležnico in izvleče lepenko z urami; na otoku pa umori 13-letno dekletce, verjetno jo tudi posili (Jacqueline Leduc); tako je osrednja tema romana vprašanje o Ž in smrti, o človečnosti Čl
- v drugem in tretjem delu romana se Mathias vede kot zločinec, razmišlja, kako si bo zgradil trden alibi, vrača se na mesto zločina, skriti hoče vse dokaze; po drugo strani pa umor v romanu sploh ni napisan; na koncu prvega dela je luknja v romanu, tako da bralec nima neposrednega dokaza, da se je zločin zgodil; prebivalci ne pomislijo na umor, Julien ga ne prijavi, vsi mislijo, da se je zgodila nesreča; ali je Mathias res ubil dekletce ali je vse samo domišljija?
- roman se konča, ko se M vrne s parnikom na kopno; za zločin ni kaznovan
- Morrisette je prepričan, da je M. sadist in shizofrenik
- <-- razdvojena osebnost (M. in trgovski potnik; v gostilni pade v nezavest; večkrat pozabi, po kaj je sploh prišel na otok; pri svojem delu je raztresen; pozablja, kje je pustil kovček; boli ga glava; J. zamenjuje z Violette, o kateri ne vemo nič določnega, verjetno dekletce iz njegovega otroštva (mati mu je hitro umrla, oče se je vnovič poročil, M imel težave, kdo je pravzaprav njegova mati))
- roman napisan s strani shizofrenika
 - ➔ velikokrat motiv osmice in letanje galebov, ne da bi bilo to pojasnjeno (to vidi pač shizofrenik)
 - ➔ prekinitve, preskoki v pripovedi, ponavljanje besed
- J je že od začetka spotika, nihče na otoku je ne mara, imajo jo za hudičevko, hkrati pa jih po malem tudi erotično bega; ko izvedo za njeno smrt, je čutiti olajšanje; nekako so si vsi želeli njene smrti (tudi mati), zato sploh ne pomislijo na umor, ampak so zadovoljni z nesrečo; vsi domačini so si želeli smrti, le storiti je ni upal nihče (tako so po malem vsi ljudje shizofreniki); stori jo M., v bistvu tudi domačin
 - umoru vemo samo to, kar nam pove M. spomin (kar pa je lahko samo domišljija): da ji je zatlačil srajco v usta, da ji je zvezal roke in da se je

vrvica zažrla v meso, da jo je privezal h količkom; kako je nato umrla, kako je njeno truplo padlo s pečine, ne vemo

- besedilo nas pušča v dvomu: umor ali nesreča; ne moremo zagotovo vedeti; avtor je hote napisal tako delo, da se bralec v njem ne more znajti (po Sartru torej ta (anti)roman bralcu pripravlja razočaranje)
- novi roman
 - v junaka se ne moremo vživeti, se z njim identificirati
 - roman je posnemanje, podrejen načelu verjetnosti; novi roman noče biti posnemanje
 - odreče se ideji, ostane samo natančno slikanje brez tendence, ideje (opis se približuje fotografiji)
 - odpoved posnemanju
 - izgubi se enotna, pregledna zgodba
 - junak postane razklana osebnost
 - junak in avtor postaneta eno: pripovedovalec-junak
- opisi predmetov so nepotrebni; za samo zgodbo nič ne pomenijo, zaustavljajo dogajanje
- tudi nejasni; ne moremo si ustvariti plastične predstave
- Čl dodeli bivajočemu pomen, ko ga ugleda (ribič se premika, ko ga M pogleda, ko ga ne gleda, otrpne, miruje)
- vedno je najprej pogled --> misel/predstava --> strast
- pomeni in bistva so nekaj subjektivnega, so Čl' iznajdba
- M kot sadist daje predmetom nenormalne pomene; roman jih uprizarja zato, da bi jih normalni opazili, se zavedeli, da obstajajo